

رتبه و مقام مارشالی به نادر خان چه وقت و توسط چه کسی اعطا گردید؟ (از لابلای اسناد آرشیف انگلستان)

رتبه مارشالی در بعضی از کشورها عالیترین رتبه نظامی میباشد. اما در قانون اساسی افغانستان و قانون امور ذاتی افسران، که مهمترین قانون نظامی این کشور میباشد، رتبه مارشالی وجود ندارد، بلکه اعطای این رتبه و مقام نظر به سلیقه های سیاسی و اهداف خاص صورت گرفته، آنهم بدون شرایط خاص مانند قوماندانی و کامیابی بزرگ یک جبهه جنگ، آموزش عالیتر نسبت به دیگر نظامیان کشور، داشتن علم سوق و اداره استراتژیک، نوشتن اثر علمی برای اردوی کشور، و متهم نبودن به جرایم جنگی و جنایی.

هموطنان ما با نامهای سه مارشال افغانستان و تا اندازه به دلایل اعطای مقام و منصب مارشالی به آنها و کارنامه هایشان آشنائی دارند:

1. مارشال شاه ولیخان، برادر نادرخان و کاکای محمدظاهر شاه، پادشاه پیشین، بخاطری رتبه مارشالی گرفت که کابل را از چنگ رژیم سقوی کشید و فاتح کابل شد، اما مردم کابل او را به طنز " کابل گیرک" می گفتند.
راجع به شاه ولی خان معروف است که وقتی فهرست معاش جنرالان اردو را تا آخر خواند ناراحت شد، انگشتش را بالای خط آخر فهرست گذاشت و بالای مدیر مربوطه داد زد که " جمعه گل کدام جنرال کلانکار است که معاشش از مه کده که مارشال هستم، زیاد است؟"
مدیر گفت که " صایب! جمعه گل نیست. جمع کل است. یعنی مجموع معاش جنرال های اردو. "
  2. مارشال قسیم خان فهیم معاون پیشین آقای حامد کرزی که پس از کشته شدن احمدشاه مسعود، قوماندان نیروهای ائتلاف شمال شد.
  3. مارشال عبدالرشید دوستم که براساس توافق حکومت جدید میان آقایان اشرف غنی و عبدالله عبدالله به این درجه نظامی دست یافت..
- شاید باورکردنی نباشد که در تاریخ افغانستان مارشال چهارمی هم وجود داشته و شاه ولی خان اولین مارشال کشور نبود. از لابلای اسناد آرشیف انگلستان به مشاهده میرسد که اولین مارشال افغانستان نادر خان بوده ولی بنا بر دلایل خاصی این مارشال، چون یکشنبه بر کرسی پادشاهی تکیه زد، ازین منصب و اعزاز استفاده ننمود.
- در مضمون قبلی تحت عنوان « رویداد های اسرار امیز و دست های مرموزی که در ده روز نادرخان را به پادشاهی رساند» از دو تلگرام مرموز و اسرار امیزی پرده برداشتیم که در هردوی آن حتی قبل از وارد شدن نادرخان به وی رتبه و منصب مارشالی داده شده است:

— در تلگرام مرموز اول که به اصطلاح از طرف وزارت خارجه افغانستان راجع به فتح کابل به دنیا فرستاده شده است

TELEGRAM FROM NORWEE, PESHAWAR, No. 570-P., DATED THE 16TH OCTOBER 1929.

(Repeated Viceroy's Camp Now = I, C4 mp and Baluchistan.)

Clear the Line. Following telegram from Afghan Foreign Office, Kabul, to British Foreign Office, London, dated 14th of October, has been received to day through Peshawar Radio. Begins. By the Grace of God Almighty the brave Afghan army under the command of General Shah Wali Khan and his brother General Shah Mahmud Khan took Kabul from Bacha Saqao on the 10th October. The Arq was bombarded on the 13th October, Bacha Saqao with his family and a number of his officials fled stealthily, a number of Bacha Saqao's army fled and other surrendered themselves up to the gallant Afghan army. A majority of the Bacha's ministers submitted themselves in person, others offered evidence in writing. Kohistanis are penitent and fearful of their conduct. The Government has shown kindness and mercy towards the offending party. Kandahar, Kabul, Ghazni, Southern Province, Jalalabad, Hazarat all are in our possession and of those who are on our side Mazar, Qataghan, Badakhshan, Maimna and Herat being already disgusted with the Bacha's Government are awaiting orders from the Central Government and would shortly despatch their representatives to the Capital. Bacha's army was subjected to plunder in many points. The future King of Afghanistan would be elected in the Loi Jirga or the Great National Assembly formed by the Nation's representatives. Marshall Nadir Khan will arrive at the Capital tomorrow. Ends. Identical telegrams have been sent to Egyptian, Polish, Latvian, Swiss, Belgian, Finnish, Japanese, Turkish, Persian, German,

میخوانیم که «پادشاه آینده افغانستان توسط لویه جرگه از نمایندگان ملت انتخاب خواهد شد. مارشال نادر خان فردا وارد کابل خواهد شد.» (تلگرام شماره ۵۷۰ مؤرخ ۱۶ اکتوبر ۱۹۲۹ مقامات ایالت سرحدی شمال مغربی.)

— در تلگرام مرموز دوم که از دایر شدن لویه جرگه [؟] و انتخاب نادرخان به پادشاهی [؟] میخوانیم که «به تعقیب تلگرام ۱۴ اکتوبر وزارت خارجه افغانستان افتخار دارد به اطلاع برساند که مارشال محمد نادر خان بتاريخ ۱۵ اکتوبر به پایتخت افغانستان

TELEGRAM (DROP COPY FROM PESHAWAR) FROM AFGHAN FOREIGN OFFICE, KABUL, TO BRITISH FOREIGN OFFICE, LONDON, DATED THE 16TH (RECEIVED 17TH) OCTOBER 1929.

In continuation of the telegram dated the 14th October (Serial No. 71), the Afghan Foreign Office has the honour to state that Marshal Mohamad Nadir Khan arrived at the Afghan Capital on 15th October and for his great devotions and the brilliant services rendered by him he was unanimously recognized and proclaimed King of Afghanistan by the Afghan national representatives present, and was proffered allegiance. The Afghan Foreign Office therefore desire in the name of its benign Government that the friendly relations already existing between the two Governments should continue in the best possible form and on the most solid basis.

رسید و به خاطر فداکاری های بزرگ و خدمات درخشانش توسط نمایندگان ملی افغانستان به اتفاق آرا به رسمیت شناخته شده و به عنوان پادشاه افغانستان اعلام و بیعت شد.» (کاپی)

رها شده تلگرام وزارت خارجه افغانستان از کابل به وزارت خارجه انگلستان، لندن.)

— تلگرام سومی که در آن مارشالی نادر خان ذکر شده است، راجع به اعلان پادشاهی نادر خان در عیدگاه و بلند کردن بیرق شاهی بر خانه فتح خان طلانی [در باغ علی مردان] میباشد. (تلگرام شماره ۱۱۵ مؤرخ ۱۸ اکتوبر ۱۹۲۹ معاون دفتر استخبارات ایالت سرحدی شمال مغربی، پشاور.)

آیا با ملاحظه این تلگرام ها و ثابت شدن ملاقات شاه ولی خان و نادرخان با «رحمت» چوکیدار یا سرپرست سفارت انگلیس، مشکل است بدانیم این رتبه مارشالی به سردار نادر خان چه وقت و توسط چه کسی داده شده است؟

قابل یادآوریست که برخلاف خاموشی مطلق خاندان مصاحبان ، مؤلفین متعدد غربی در آثار شان برای نادر خان از لقب مارشالی استفاده نموده اند. مثلاً در

**ATTEMPTED RESACRALIZATION OF STATE AND
ETHNIC POLARIZATION UNDER MUSAHIBAN
(1929-1978)**

After capturing Kabul, a *loya jirgah* (an assembly of Pashtun tribal elders and religious dignitaries), proclaimed Field Marshal Muhammad Nader the King of Afghanistan. During his brief rule, Nader Shah (1929-1933) laid the foundation for the Musahiban dynasty and established policies and practices that shaped the course of Afghan history for the next four decades. The Musahiban dynasty ruled with few challenges, due to skillful but duplicitous domestic religious policies and practices as well as duplicity in how they presented their relationships with British India, their principal outside patron, to their subjects (see Olesen 1999, 173-176).

صفحه ۴۵۹ کتاب The Oxford Handbook of Islam and Politics اثر جان ایسپوسیتو و عمادالدین شاهین میخوانیم که «بعد از گرفتن کابل، یک لویه جرگه [۴] (یک اجتماع بزرگان قومی و مقامات مذهبی)، فیلد مارشال محمد نادر را پادشاه اعلام کرد». (The Oxford Handbook of Islam and Politics، صفحه ۴۵۹).

منابع:

- اسناد آرشیف انگلستان، تلگرام شماره ۵۷۰ مؤرخ ۱۶ اکتوبر ۱۹۲۹ مقامات ایالت سرحدی شمال مغربی .
- کاپی رها شده تلگرام وزارت خارجه افغانستان از کابل به وزارت خارجه انگلستان، لندن.
- اسناد آرشیف انگلستان، تلگرام شماره ۱۱۲ مؤرخ ۱۷ اکتوبر ۱۹۲۹ معاون دفتر استخبارات پشاور (L/P&S/10/1301
- John L. Esposito, Emad El-Din Shahin · 2013 · The Oxford Handbook of Islam and Politics

(پایان)